

ΣτΕ (Ολ.) 1210/2010

[Τράπεζες - Γενικοί όροι συναλλαγών]

Προεδρεύων: Μ. Βροντάκης, Αντιπρόεδρος

Εισηγητής: Δ. Σκαλτσούνης, Σύμβουλος

Η εξουσιοδότηση του άρθρου 10 παρ. 21 του ν. 2251/1994, η οποία αναφέρεται στη θέσπιση ρυθμίσεων-μέτρων προς αντιμετώπιση συγκεκριμένων προβλημάτων στη λειτουργία της συνταγματικώς κατοχυρωμένης οικονομίας της αγοράς και εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον, δεν παραβιάζει τις διατάξεις των άρθρων 5 παρ. 1 και 106 παρ. 2 Σ., εφόσον μάλιστα ο περιορισμός της οικονομικής ελευθερίας των προμηθευτών δεν καθιστά, κατά την κοινή αντίληψη, αδύνατη ή ουσιωδώς δυσχερή την άσκηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας των αιτουσών τραπεζών. Νόμιμη η απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης με την οποία απαγορεύεται η αναγραφή ορισμένων γενικών όρων συναλλαγών (χρεώσεις εξόδων σε καταναλωτικά και στεγαστικά δάνεια, πιστωτικές κάρτες και καταθετικούς λογαριασμούς) που είχαν κριθεί ως καταχρηστικοί με αμετάκλητες δικαστικές αποφάσεις επί αγωγών ενώσεων καταναλωτών, σε συμβάσεις που συνάπτουν τα πιστωτικά ιδρύματα με τους καταναλωτές.

[...]

6. Επειδή, με το ν. 2251/1994 θεσπίστηκαν διατάξεις σχετικά με την προστασία του καταναλωτή, στις οποίες περιελήφθησαν και ρυθμίσεις της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 95). Ο νόμος αυτός τροποποιήθηκε με το ν. 3587/2007, με τον οποίο ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη η οδηγία 2005/29 «για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές των επιχειρήσεων προς τους καταναλωτές στην εσωτερική αγορά» του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 149). Στο άρθρο 1 του εν λόγω ν. 2251/1994, όπως τροποποιήθηκε, ορίζεται ότι «τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των καταναλωτών τελούν υπό την προστασία του Κράτους» (παρ. 1), το οποίο μεριμνά, μεταξύ άλλων, για «τα οικονομικά τους συμφέροντα» (παρ. 2 περ. β'). Στο άρθρο 2 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι «όροι που έχουν διατυπωθεί εκ των προτέρων για μελλοντικές συμβάσεις (γενικοί όροι των συναλλαγών), δεν δεσμεύουν τον καταναλωτή, εάν κατά την κατάρτιση της σύμβασης τους αγνοούσε ανυπαίτως, όπως, ιδίως, όταν ο προμηθευτής δεν του υπέδειξε την ύπαρξή τους ή του στέρησε τη δυνατότητα να λάβει πραγματική γνώση του περιεχομένου τους» (παρ. 1) «γενικοί όροι συναλλαγών που έχουν ως αποτέλεσμα την σημαντική διατάραξη της ισορροπίας των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων σε βάρος του καταναλωτή απαγορεύονται και είναι άκυροι. ...» (παρ. 6) «σε κάθε

περίπτωση, καταχρηστικοί είναι ιδίως οι όροι που: α) ... ε) επιφυλάσσουν στον προμηθευτή το δικαίωμα μονομερούς τροποποίησης ή λύσης της σύμβασης χωρίς ορισμένο, ειδικό και σπουδαίο λόγο, ο οποίος να αναφέρεται στη σύμβαση, στ) ... ια) χωρίς σπουδαίο λόγο αφήνουν το τίμημα αόριστο και δεν επιτρέπουν τον προσδιορισμό του με κριτήρια ειδικά καθορισμένα στη σύμβαση και εύλογα στον καταναλωτή, ιβ) ... κστ) επιτρέπουν στον προμηθευτή να απαιτήσει από τον καταναλωτή υπέρμετρες εγγυήσεις, κζ) αναστρέφουν το βάρος της απόδειξης σε βάρος του καταναλωτή ή περιορίζουν υπέρμετρα τα αποδεικτικά του μέσα, κη) ...» (παρ. 7). Στο άρθρο 10 του ίδιου νόμου, όπως τούτο αντικαταστάθηκε από το άρθρο 13 του ν. 3587/2007, προβλέπεται η συγκρότηση ενώσεων καταναλωτών οι οποίες συγκροτούνται ως σωματεία και έχουν αποκλειστικό σκοπό την προστασία των δικαιωμάτων και των συμφερόντων του καταναλωτικού κοινού (παρ. 1) οι ενώσεις αυτές, επί τη συνδρομή ορισμένων προϋποθέσεων, νομιμοποιούνται στην άσκηση κάθε είδους αγωγής για την προστασία των γενικότερων συμφερόντων του καταναλωτικού κοινού (συλλογική αγωγή). Με την αγωγή αυτή μπορεί ιδίως να ζητηθεί: α) η παράλειψη παράνομης συμπεριφοράς του προμηθευτή, ακόμη και πριν αυτή εκδηλωθεί, β) χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, γ) λήψη ασφαλιστικών μέτρων και δ) η αναγνώριση του δικαιώματος αποκατάστασης της ζημίας που υφίστανται οι καταναλωτές από την παράνομη συμπεριφορά (παρ. 16) συλλογικές αγωγές των περιπτώσεων α' και β' της παραγράφου 16 δικάζονται κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας, οι έννομες δε συνέπειες από την απόφαση αυτή ισχύουν έναντι πάντων, και αν δεν ήταν διάδικοι, ενώ το δεδικασμένο απόφασης που δέχεται εν όλω ή εν μέρει αγωγή της περίπτωσης δ' ισχύει και υπέρ των ζημιωθέντων καταναλωτών, έστω και αν αυτοί δεν είχαν συμμετάσχει στη σχετική δίκη (παρ. 20). Στην παρ. 21 του ίδιου άρθρου 10, όπως αντικαταστάθηκε κατά τα ανωτέρω, ορίζεται ότι «ο Υπουργός Ανάπτυξης μπορεί με απόφασή του που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, να καθορίζει τους όρους και προϋποθέσεις προσαρμογής της συναλλακτικής συμπεριφοράς των προμηθευτών στο δεδικασμένο αμετάκλητων δικαστικών αποφάσεων επί αγωγών καταναλωτή ή ενώσεων καταναλωτών, εφόσον οι συνέπειες του δεδικασμένου έχουν ευρύτερο δημόσιο ενδιαφέρον για την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς και την προστασία των καταναλωτών». Τέλος, στην παρ. 2 του άρθρου 13α του ν. 2251/1994, όπως τούτο προστέθηκε με το άρθρο 17 του ν. 3587/2007, προβλέπονται διοικητικές κυρώσεις σε βάρος των προμηθευτών που παραβαίνουν διατάξεις του νόμου αυτού.

7. Επειδή, κατά την έννοια της παρ. 21 του άρθρου 10 του ν. 2251/1994, όπως αντικαταστάθηκε, ο νομοθέτης χορηγεί στη Διοίκηση, και ειδικότερα στον Υπουργό Ανάπτυξης, τη δυνατότητα θέσπισης

κανόνων δικαίου με σκοπό τη ρύθμιση της συναλλακτικής συμπεριφοράς των προμηθευτών. Η δυνατότητα αυτή θεσπίζεται υπό τρεις προϋποθέσεις: α) ύπαρξη αμετάκλητης δικαστικής απόφασης, β) έναρξη της δίκης με αγωγή καταναλωτή ή ένωσης καταναλωτών εκδικαζόμενη με οποιαδήποτε διαδικασία, γ) οι συνέπειες του δεδικασμένου ή της ιδιότυπης δεσμευτικότητας, σε περίπτωση συλλογικών αγωγών εκδικαζομένων κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας (βλ. Α.Π. 1219/2001), να έχουν ευρύτερο δημόσιο ενδιαφέρον για την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς και την προστασία των καταναλωτών. Αν οι τρεις αυτές προϋποθέσεις συντρέχουν σωρευτικά, ο Υπουργός Ανάπτυξης μπορεί με κανονιστική πράξη να καθορίζει τους όρους και τις προϋποθέσεις προσαρμογής της συναλλακτικής συμπεριφοράς των προμηθευτών στο δεδικασμένο ή τη δεσμευτικότητα των πιο πάνω αποφάσεων.

8. Επειδή, η πιο πάνω εξουσιοδοτική διάταξη παρέχει στον Υπουργό Ανάπτυξης μόνο την αρμοδιότητα να διαπιστώσει την ύπαρξη αμετάκλητης δικαστικής απόφασης και, στη συνέχεια, εφόσον συντρέχουν και οι λοιπές νόμιμες προϋποθέσεις, να καταστήσει περιεχόμενο της κανονιστικής ρύθμισης τις κρίσεις της απόφασης αυτής, από τις οποίες παράγεται δεδικασμένο ή η κατά τα ανωτέρω ιδιότυπη δεσμευτικότητα. Ο Υπουργός δεν έχει και την αρμοδιότητα να εκφέρει ίδια κρίση σχετικά με τη δικαστική αυτή απόφαση, ιδίως όσον αφορά την ερμηνεία των εφαρμοστέων διατάξεων ή την υπαγωγή των πραγματικών περιστατικών σε αυτές. Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Φ. Αρναούτογλου, Δ. Σκαλτσούνης, Γ. Ποταμιάς, Δ. Γρατσίας, Β. Γρατσίας και Β. Καλαντζή, οι οποίοι διατύπωσαν τη γνώμη ότι ο Υπουργός Ανάπτυξης εκφέρει ίδια κρίση σχετικά με την ανωτέρω δικαστική απόφαση, την κρίση της οποίας υιοθετεί και καθιστά περιεχόμενο της κανονιστικής ρύθμισης.

9. Επειδή, εν όψει των όσων έγιναν δεκτά στην προηγούμενη σκέψη, τρίτοι βλαπτόμενοι από τις ρυθμίσεις της κανονιστικής υπουργικής απόφασης που εκδίδεται με βάση τη μνημονευθείσα εξουσιοδοτική διάταξη, αλλά και ήδη, πριν την έκδοση αυτής, από τις κρίσεις της έναντι πάντων δεσμευτικής δικαστικής απόφασης που αποτέλεσε το έρεισμά της, έχουν το δικαίωμα –εν όψει και των διατάξεων των άρθρων 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 παρ. 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν.δ. 53/1974 (Α' 256)– να ασκήσουν τριτανακοπή, σύμφωνα με το άρθρο 586 παρ. 1 του Κ.Πολ.Δ. (π.δ. 305/1985 - Α' 182), κατά της δικαστικής απόφασης η οποία αποτέλεσε το έρεισμα της υπουργικής απόφασης, ώστε να επιδιώξουν, με την ενδεχόμενη αποδοχή της τριτανακοπής και τη συνακόλουθη εξαφάνιση της δικαστικής απόφασης, την έκλειψη του εν λόγω ερείσματος της υπουργικής απόφασης.

10. Επειδή, η εξουσιοδοτική διάταξη της παρ. 21 του άρθρου 10 του ν. 2251/1994, όπως αντικαταστάθηκε, παρέχει στον Υπουργό Ανάπτυξης αρμοδιότητα κανονιστικής ρύθμισης με το ανωτέρω περιεχόμενο, με κριτήριο το δημόσιο ενδιαφέρον για την εύρυθμη προστασία της αγοράς και την προστασία των καταναλωτών. Συνεπώς, το δημόσιο συμφέρον υπό την ανωτέρω έννοια τίθεται ως κριτήριο για την άσκηση της κανονιστικής αρμοδιότητας και ο Υπουργός Ανάπτυξης οφείλει, κάθε φορά που κάνει χρήση της νομοθετικής εξουσιοδότησης, να το εκτιμά. Εξ άλλου, οι μνημονεύομενοι στην εξουσιοδοτική διάταξη όροι και προϋποθέσεις προσαρμογής της συναλλακτικής συμπεριφοράς των προμηθευτών συνιστούν τις τυχόν αναφερόμενες στις πιο πάνω δικαστικές αποφάσεις περιστάσεις, υπό τις οποίες έχει κριθεί καταχρηστικός συγκεκριμένος γενικός όρος συναλλαγών.

11. Επειδή, κατ' επίκληση της ανωτέρω εξουσιοδοτικής διάταξης εκδόθηκε η προσβαλλόμενη Ζ1-798/25.6.2008 απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης, με την οποία αποφασίστηκε η απαγόρευση αναγραφής των γενικών όρων συναλλαγών που έχουν κριθεί ως καταχρηστικοί με συγκεκριμένες αμετάκλητες δικαστικές αποφάσεις επί αγωγών ενώσεων καταναλωτών, σε τρεις κατηγορίες συμβάσεων που συνάπτουν τα πιστωτικά ιδρύματα με τους καταναλωτές και συγκεκριμένα σε α) συμβάσεις στεγαστικών δανείων κυμαινόμενου επιτοκίου, β) συμβάσεις χορήγησης πιστωτικών καρτών και γ) συμβάσεις λογαριασμού κατάθεσης. Στο προοίμιο της εν λόγω υπουργικής απόφασης αναφέρεται ότι για την έκδοσή της ελήφθησαν υπόψη, μεταξύ άλλων, το άρθρο 2 του ν. 2251/1994, οι αποφάσεις 430/2005 και 1219/2001 του Αρείου Πάγου, 5253/2003 και 6291/2000 του Εφετείου Αθηνών, 1119/2002 και 1208/1998 του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, οι οποίες έχουν καταστεί αμετάκλητες, η απόφαση 961/2007 του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, κατά το μέρος που έχει καταστεί αμετάκλητη, καθώς και το γεγονός ότι οι συνέπειες του δεδικασμένου των ανωτέρω αποφάσεων έχουν ευρύτερο δημόσιο ενδιαφέρον για την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς και την προστασία των καταναλωτών.

12. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση προβάλλονται αρχικά λόγοι πλήττοντες το σύνολο της προσβαλλόμενης πράξης.

13. Επειδή, με τη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 43 του Συντάγματος παρέχεται στον κοινό νομοθέτη το δικαίωμα να μεταβιβάζει την αρμοδιότητα προς θέσπιση κανόνων δικαίου στην εκτελεστική εξουσία. Τίθεται δε ο κανόνας (εδάφιο πρώτο) ότι η νομοθετική εξουσιοδότηση παρέχεται προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ως αρχηγό της εκτελεστικής εξουσίας, ο οποίος ασκεί τη μεταβιβαζόμενη αρμοδιότητα με την έκδοση προεδρικών διαταγμάτων. Η νομοθετική εξουσιοδότηση, για να είναι νόμιμη, πρέπει να είναι ειδική και ορισμένη, δηλαδή να προβαίνει σε συγκεκριμένο προσδιορισμό του αντικείμενου

της και να καθορίζει τα όριά της σε σχέση προς αυτό. Η εξουσιοδοτική, επομένως, διάταξη πρέπει να μην είναι γενική και αόριστη, ασχέτως αν είναι ευρεία ή στενή, αν περιλαμβάνει δηλαδή μεγάλο ή μικρό αριθμό περιπτώσεων, τις οποίες η Διοίκηση μπορεί να ρυθμίσει κανονιστικώς βάσει της νομοθετικής εξουσιοδότησης. Η ευρύτητα της εξουσιοδότησης, εφόσον το περιεχόμενο της είναι ορισμένο, δεν επηρεάζει το κύρος της. Περαιτέρω, με τη διάταξη του δεύτερου εδαφίου της παρ. 2 του ίδιου άρθρου προβλέπεται ότι, στην περίπτωση που παρέχεται νομοθετική εξουσιοδότηση προς ρύθμιση ειδικών θεμάτων, στην περίπτωση δηλαδή του πρώτου εδαφίου της παρ. 2, φορέας της εξουσιοδότησης μπορεί να είναι και άλλα, εκτός του Προέδρου της Δημοκρατίας, όργανα της Διοίκησης, εφόσον όμως πρόκειται, μεταξύ άλλων, περί «ειδικότερων» θεμάτων. Ως ειδικότερα θέματα νοούνται εκείνα τα οποία αποτελούν, κατά το περιεχόμενο τους και σε σχέση με την ουσιαστική ρύθμιση που περιέχεται στο νομοθετικό κείμενο, μερικότερη περίπτωση ορισμένου θέματος που αποτελεί το αντικείμενο της νομοθετικής ρύθμισης. Απαιτείται, επομένως, στην περίπτωση αυτή, να περιέχει το νομοθετικό κείμενο όχι απλώς τον καθ' ύλη προσδιορισμό του αντικειμένου της εξουσιοδότησης αλλά, επί πλέον, και την ουσιαστική ρύθμισή του, έστω και σε γενικό, ορισμένο, όμως, πλαίσιο σύμφωνα προς το οποίο θα ενεργήσει η Διοίκηση προκειμένου να ρυθμίσει τα μερικότερα θέματα. Οι ανωτέρω ουσιαστικές ρυθμίσεις μπορούν να υπάρχουν τόσο στις διατάξεις του εξουσιοδοτικού νόμου όσο και σε διατάξεις άλλων νόμων σχετικών με τα θέματα που αποτελούν αντικείμενο της νομοθετικής εξουσιοδότησης.

14. Επειδή, με τη μνημονευθείσα εξουσιοδοτική διάταξη καθορίζεται το αντικείμενο των κανόνων που μπορεί να θεσπίσει η Διοίκηση και ειδικότερα παρέχεται σε αυτήν η αρμοδιότητα να θέσει κανόνες δικαίου με ρυθμιστικό περιεχόμενο το περιεχόμενο συγκεκριμένων αμετάκλητων αποφάσεων, καθορίζοντας τη συναλλακτική συμπεριφορά των προμηθευτών κατά τρόπο ώστε να μη διαταράσσεται πλέον με αυτήν η ισορροπία των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων σε βάρος του καταναλωτή. Συνεπώς, η εν λόγω εξουσιοδότηση είναι ειδική και ορισμένη και τα όσα αντίθετα προβάλλουν οι αιτούσες είναι απορριπτέα ως αβάσιμα.

15. Επειδή, από τις διατάξεις του ν. 2251/1994, όπως τροποποιήθηκε με το ν. 3587/2007, αλλά και τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου (άρθρο 153 Συνθήκης ΕΚ, οδηγία 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές, οδηγία 98/27 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί των αγωγών παραλείψεως στον τομέα της προστασίας των συμφερόντων των καταναλωτών, οδηγία 2005/29 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, η οποία ενσωματώθηκε με το ν.

3587/2007) καθιερώνεται η κρατική υποχρέωση προσδιορισμού της συναλλακτικής συμπεριφοράς των προμηθευτών έναντι των καταναλωτών με γνώμονα το ευρύτερο δημόσιο ενδιαφέρον για την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς και την προστασία των καταναλωτών. Εφόσον συνεπώς με τις ανωτέρω διατάξεις γίνεται ουσιαστική ρύθμιση του θέματος τούτου, η μνημονευθείσα εξουσιοδότηση αφορά τη ρύθμιση ειδικότερου θέματος κατά την έννοια του δεύτερου εδαφίου της παρ. 2 του άρθρου 43 του Συντάγματος και, κατά συνέπεια, νομίμως χορηγείται σε όργανο της Διοίκησης άλλο από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

16. Επειδή, με την εξουσιοδοτική διάταξη δεν παρέχεται στη Διοίκηση η αρμοδιότητα κανονιστικής ρύθμισης σχετικά με τους όρους άσκησης ελευθέρου επαγγέλματος, και μάλιστα εν γένει, ώστε να απαιτείται έκδοση κανονιστικού διατάγματος (Σ.τ.Ε. 2815/2004 Ολομ.). Εξ άλλου, δεν απαιτείται έκδοση κανονιστικού διατάγματος, όπως αβασίμως προβάλλουν οι αιτούσες, σε κάθε περίπτωση που με την εξουσιοδοτική διάταξη παρέχεται, όπως εν προκειμένω, η δυνατότητα θέσπισης συγκεκριμένων περιορισμών της συμβατικής ελευθερίας. Κατόπιν των ανωτέρω, οι λόγοι ακυρώσεως με τους οποίους προβάλλεται ότι μη νομίμως παρασχέθηκε νομοθετική εξουσιοδότηση σε όργανο της Διοίκησης άλλο από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι.

17. Επειδή, η συνταγματική προστασία της οικονομικής ελευθερίας (άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος), στην οποία περιλαμβάνονται η επαγγελματική και η συμβατική ελευθερία, δεν αποκλείει στον κοινό νομοθέτη ή, κατ' εξουσιοδότηση αυτού στη Διοίκηση, να θεσπίζει, κατά τρόπο γενικό και αντικειμενικό, περιορισμούς της ελευθερίας αυτής για λόγους δημόσιου συμφέροντος άλλωστε κατά το άρθρο 106 παρ. 2 του Συντάγματος η ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία δεν επιτρέπεται να αναπτύσσεται σε βάρος της ελευθερίας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ή προς βλάβη της εθνικής οικονομίας. Οι περιορισμοί όμως αυτοί δεν επιτρέπεται να φτάνουν μέχρι του σημείου να καθίσταται αδύνατη ή υπερμέτρως δυσχερής η πραγματοποίηση των θεμιτών σκοπών της επιχειρηματικής δραστηριότητας, από τους οποίους εξαρτάται η επιβίωση της επιχείρησης ως οικονομικής μονάδας.

18. Επειδή, από το σύνολο των διατάξεων του εξουσιοδοτικού νόμου προκύπτει ότι η εξουσιοδότηση προς τον Υπουργό Ανάπτυξης αναφέρεται στη θέσπιση ρυθμίσεων-μέτρων προς αντιμετώπιση συγκεκριμένων προβλημάτων στη λειτουργία της συνταγματικώς κατοχυρωμένης (με τη συνταγματική εγγύηση της ιδιωτικής οικονομικής πρωτοβουλίας) οικονομίας της αγοράς. Οι ρυθμίσεις αυτές εξυπηρετούν το δημόσιο συμφέρον, όπως θα εκτεθεί κατωτέρω (σκέψη 21). Εν όψει τούτων, η εξουσιοδοτική διάταξη δεν παραβιάζει τις διατάξεις των άρθρων 5 παρ. 1 και 106 παρ. 2 του Συντάγματος, εφόσον μάλιστα ο

περιορισμός της οικονομικής ελευθερίας των προμηθευτών, στον οποίο μπορεί βάσει της διάταξης αυτής να προβεί η κανονιστικώς δρώσα Διοίκηση, δεν καθιστά, κατά την κοινή αντίληψη, αδύνατη ή ουσιωδώς δυσχερή την άσκηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας των αιτουσών τραπεζών (πρβ. Σ.τ.Ε. 3031/2008 Ολομ.). Συνεπώς, ο λόγος με τον οποίο οι αιτούσες προβάλλουν ότι η εξουσιοδοτική διάταξη περιορίζει υπέρμετρα την ιδιωτική αυτονομία και οικονομική ελευθερία τους είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

19. Επειδή, η θέσπιση κανονιστικής ρύθμισης κατά σύννομη άσκηση κανονιστικής αρμοδιότητας δυνάμει νομοθετικής εξουσιοδότησης δεν συνιστά εφαρμογή κανόνα δικαίου σε συγκεκριμένη ατομική περίπτωση αλλά θέση γενικού και απρόσωπου κανόνα δικαίου και αποτελεί, κατά το ουσιαστικό της περιεχόμενο, νομοθέτηση ως εκ τούτου, δεν απαιτείται αιτιολογία εκ μέρους της Διοίκησης για την πρόκριση συγκεκριμένης ρύθμισης ως βέλτιστης. Η κανονιστική πράξη ελέγχεται μόνον από την άποψη της τήρησης των όρων της εξουσιοδοτικής διάταξης επί της οποίας εκδίδεται, καθώς και της τυχόν υπέρβασης των ορίων της εξουσιοδότησης.

20. Επειδή, εξ άλλου, η λήψη υπόψη και η εκτίμηση από τη Διοίκηση κριτηρίων τιθεμένων από την εξουσιοδοτική διάταξη δεν είναι απαραίτητο να προκύπτει από την ίδια την κανονιστική ρύθμιση αλλά μπορεί να προκύπτει από τις σχετικές προπαρασκευαστικές πράξεις ή και άλλα στοιχεία του φακέλου.

21. Επειδή, στο προοίμιο της προσβαλλόμενης υπουργικής απόφασης αναφέρεται ότι για την έκδοσή της ελήφθησαν υπόψη, μεταξύ άλλων, οι μνημονευθείσες αμετάκλητες δικαστικές αποφάσεις και το γεγονός ότι οι συνέπειες του δεδικασμένου των ανωτέρω αποφάσεων έχουν ευρύτερο δημόσιο ενδιαφέρον για την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς και την προστασία των καταναλωτών. Στο Ζ1- 1492/7.1.2009 έγγραφο των απόψεων της Διεύθυνσης Πολιτικής Καταναλωτή της Γενικής Γραμματείας Καταναλωτή του Υπουργείου Ανάπτυξης βεβαιώνεται ότι η ως άνω υπηρεσία προέβη στη σύνταξη σχεδίου της προσβαλλόμενης υπουργικής απόφασης κατόπιν πολλών καταγγελιών καταναλωτών που είχαν υποβληθεί κατά τα έτη 2007 και 2008 σχετικά με τραπεζικά θέματα. Στο ανωτέρω έγγραφο επισυνάπτονται αντίγραφα στατιστικών στοιχείων της Διεύθυνσης Καταναλωτή, από τα οποία προκύπτει ότι το έτος 2007 υποβλήθηκαν 773 καταγγελίες, ενώ το έτος 2008 (έως 10.10.2008) 814 καταγγελίες. Σύμφωνα με τα ως άνω στοιχεία οι περισσότεροι καταναλωτές διαμαρτύρονταν: α) όσον αφορά τα καταναλωτικά δάνεια, για την αδικαιολόγητη χρέωση διαφόρων εξόδων και την αμφισβήτηση υπολοίπου β) όσον αφορά τις πιστωτικές κάρτες, για την αμφισβήτηση συναλλαγών, την αμφισβήτηση υπολοίπου, τον αντιλογισμό της ετήσιας συνδρομής, τη χρέωση εξόδων ανάληψης

μετρητών μέσω μηχανημάτων αυτόματης συναλλαγής (ΑΤΜ) γ) όσον αφορά τα στεγαστικά δάνεια κυμαινόμενου επιτοκίου, για την επιβολή ποινής πρόωρης εξόφλησης και εξόδων φακέλου δ) όσον αφορά τους καταθετικούς λογαριασμούς, για τη χρέωση εξόδων λόγω χαμηλού υπολοίπου. Σχετικά με τα ανωτέρω τραπεζικά θέματα υποβλήθηκαν 13 ερωτήματα κοινοβουλευτικού ελέγχου κατά το έτος 2007 και 37 κατά το έτος 2008. Περαιτέρω, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι κατά την εκπόνηση του σχεδίου της προσβαλλόμενης υπουργικής απόφασης η υπηρεσία ζήτησε και έλαβε υπόψη απόψεις των εμπλεκόμενων φορέων. Στο ανωτέρω έγγραφο της Διοίκησης αναφέρεται επίσης ότι στόχος της κανονιστικής ρύθμισης είναι η επίλυση χρόνιων προβλημάτων που έχουν ανακύψει στην τραπεζική αγορά λόγω αθέμιτων πρακτικών που ασκούν τα πιστωτικά ιδρύματα σε βάρος των καταναλωτών με την επιβολή καταχρηστικών προμηθειών και εξόδων που αντίκεινται στην αρχή της διαφάνειας, όπως αυτή έχει ερμηνευθεί από τα δικαστήρια. Προστίθεται ότι η ρύθμιση αυτή ικανοποιεί: α) το παράπονο του μεμονωμένου πολίτη-καταναλωτή (όπως αυτό διατυπώνεται μέσα από τις σχετικές ερωτήσεις κοινοβουλευτικού ελέγχου), β) πάγιο αίτημα του καταναλωτικού κινήματος για απονομή δικαιοσύνης (όπως αυτό έχει εκφραστεί μέσα από την άσκηση συλλογικών αγωγών), γ) το κοινό περί δικαίου αίσθημα και, τέλος, δ) επιτρέπει στους καταναλωτές με την θέσπιση κανόνων διαφάνειας να αποκτήσουν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στις προσφερόμενες από τις επιχειρήσεις του κλάδου υπηρεσίες, ευνοώντας παράλληλα την ανάπτυξη συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού. Η Διοίκηση, εξ άλλου, για την έκδοση της προσβαλλόμενης υπουργικής απόφασης στηρίχθηκε στις μοναδικές αμετάκλητες δικαστικές αποφάσεις που είχαν εκδοθεί μέχρι τότε επί συλλογικών αγωγών και αναφέρονταν σε τραπεζικές συμβάσεις (Ζ1-84/23.1.2009 έγγραφο της Διεύθυνσης Πολιτικής Καταναλωτή της Γενικής Γραμματείας Καταναλωτή του Υπουργείου Ανάπτυξης). Από τα ανωτέρω εκτεθέντα προκύπτει ότι η Διοίκηση έλαβε υπόψη και εκτίμησε το δημόσιο συμφέρον κατά την άσκηση της κανονιστικής της αρμοδιότητας, όσα δε αντίθετα προβάλλονται από τις αιτούσες τράπεζες είναι απορριπτέα ως αβάσιμα.

22. Επειδή, εν όψει των όσων αναπτύχθηκαν ανωτέρω σχετικά με την έννοια της εξουσιοδοτικής διάταξης, ο λόγος ακυρώσεως ότι από το γράμμα της διάταξης αυτής συνάγεται ότι ο Υπουργός Ανάπτυξης εξουσιοδοτείται αποκλειστικώς να εισαγάγει διατάξεις με τις οποίες καθορίζονται μόνο τα μέσα και τα τυχόν μέτρα που λαμβάνει η Διοίκηση ώστε οι προμηθευτές να συμμορφωθούν προς το δεδικασμένο αμετάκλητων δικαστικών αποφάσεων και ότι, συνεπώς, η προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση έχει εκδοθεί καθ' υπέρβαση της εξουσιοδότησης, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

23. Επειδή, για την αναδρομική ισχύ κανονιστικής ρύθμισης, δηλαδή την πρόσδοση από την κανονιστική πράξη αναδρομής στην ουσιαστική ισχύ της απαιτείται ρητή πρόβλεψη στην εξουσιοδοτική διάταξη του νόμου. Εν προκειμένω, στην εξουσιοδοτική διάταξη δεν υπάρχει πρόβλεψη για δυνατότητα πρόσδοσης αναδρομικής ισχύος στις ρυθμίσεις που θα τεθούν από τη Διοίκηση, ούτε όμως η προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση περιλαμβάνει αναδρομική ρύθμιση υπό την ανωτέρω έννοια, εφόσον η ισχύς των κανόνων δικαίου που θεσπίζονται με αυτήν αρχίζει από τη δημοσίευσή της. Συνεπώς, ο λόγος με τον οποίο προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση περιέχει ανεπίτρεπτη αναδρομή, διότι οι αμετάκλητες αποφάσεις που αναφέρονται στο προοίμιό της, το δεδικασμένο των οποίων καθίσταται πλέον κανόνας δικαίου, είναι προγενέστερες της εξουσιοδοτικής διάταξης, είναι απορριπτέες γιατί στηρίζεται σε εσφαλμένη προϋπόθεση. Απορριπτέος, εξ άλλου, ως αβάσιμος είναι και ο συναφής λόγος ότι η εξουσιοδοτική διάταξη έχει την έννοια ότι ο Υπουργός μπορεί να καθορίζει όρους και προϋποθέσεις προσαρμογής της συναλλακτικής συμπεριφοράς των προμηθευτών στο δεδικασμένο δικαστικών αποφάσεων που καθίστανται αμετάκλητες μετά τη θέση σε ισχύ της εξουσιοδοτικής διάταξης, δεδομένου ότι ο νομοθέτης δεν θέτει κανένα σχετικό περιορισμό, ούτε μια τέτοια ερμηνεία υπαγορεύεται από συνταγματικές διατάξεις και μάλιστα από το άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος.

24. Επειδή, περαιτέρω, σύμφωνα με τη συνταγματική αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος εδάφιο τέταρτο) οι επιβαλλόμενοι από το νόμο περιορισμοί στην επαγγελματική ελευθερία πρέπει να είναι πρόσφοροι και αναγκαίοι για την επίτευξη του επιδιωκόμενου από το νομοθέτη σκοπού δημόσιου ή κοινωνικού συμφέροντος και να μην είναι δυσανάλογοι σε σχέση προς αυτόν. Όσον αφορά τον έλεγχο της προσφορότητας και αναγκαιότητας των μέτρων που θεσπίζονται για την επίτευξη του εν λόγω σκοπού, ο νομοθέτης – στον οποίο περιλαμβάνεται και ο κανονιστικός νομοθέτης – διαθέτει ευρύ περιθώριο εκτίμησης, για τον καθορισμό των ρυθμίσεων που αυτός κρίνει πρόσφορες και αναγκαίες. Ως εκ τούτου, ο δικαστικός έλεγχος της τήρησης της αρχής της αναλογικότητας περιορίζεται στην κρίση αν η θεσπιζόμενη ρύθμιση είτε είναι προδήλως απρόσφορη, είτε υπερβαίνει προδήλως το απαραίτητο για την πραγματοποίηση του επιδιωκόμενου σκοπού μέτρο (Σ.τ.Ε. 3031/2008 Ολομ.).

25. Επειδή, εν όψει και των όσων έχουν ήδη εκτεθεί, οι ρυθμίσεις της προσβαλλόμενης κανονιστικής υπουργικής απόφασης δεν παρίστανται απρόσφορες για την επίτευξη του επιδιωκόμενου από το νομοθέτη σκοπού δημόσιου συμφέροντος και δεν συνιστούν περιορισμό της οικονομικής ελευθερίας των αιτουσών τραπεζών δυσανάλογο, μάλιστα δε προδήλως δυσανάλογο, σε σχέση με τον επιδιωκόμενο με

αυτές σκοπό. Κατά συνέπεια, η Διοίκηση, κατά τη χρήση της εξουσιοδότησης, δεν παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας και ο εξεταζόμενος λόγος πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

26. Επειδή, ακολούθως, με την κρινόμενη αίτηση πλήττονται οι κατ'ιδίαν ρυθμίσεις της προσβαλλόμενης υπουργικής απόφασης:

I. Συμβάσεις στεγαστικών δανείων κυμαινόμενου επιτοκίου

α) Όρος που προβλέπει την είσπραξη από το πιστωτικό ίδρυμα εξόδων «χρηματοδότησης», «προέγκρισης δανείου» ή «εξέτασης αιτήματος δανείου», κλιμακούμενων ανάλογα με το ποσό του δανείου (περ. 1 α). Με την 961/2007 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών κρίθηκε ότι ο όρος για «εφάπαξ δαπάνη εξέτασης αιτήματος δανειοδότησης και προέγκρισης δανείων μη επιδοτούμενων ή επιδοτούμενων μόνο από το Ελληνικό Δημόσιο, η οποία (δαπάνη) κυμαίνεται ... καθιστά το τίμημα ... για την εξέταση του αιτήματος δανειοδότησης τελείως αόριστο, αφού δεν εξειδικεύεται στον οφειλέτη της τράπεζας που ζητεί τη χορήγηση δανείου και υποβάλλει τη σχετική αίτηση σε τι ακριβώς συνίστανται και με ποιο τρόπο προκύπτουν τα εν λόγω ποσά και το ύψος τους, καθώς και ο λόγος για τον οποίο το ύψος του ποσού κλιμακώνεται ανάλογα με το ποσό δανείου που ζητείται, δηλαδή δεν εξειδικεύονται με σαφήνεια τα έξοδα στα οποία υποβάλλεται η εναγόμενη [τράπεζα] για τον έλεγχο των αιτήσεων για δανειοδότηση». Επομένως, κρίθηκε με την ανωτέρω απόφαση, «ο όρος αυτός εμπίπτει στην περίπτωση του per se καταχρηστικού όρου της περίπτωσης ια' της παραγράφου 7 ... του άρθρου 2 του ν. 2251/1994». Περαιτέρω, με την 5253/2003 απόφαση του Εφετείου Αθηνών κρίθηκε ότι η εφάπαξ επιβάρυνση που ανέρχεται σε ύψος 1% επί του ποσού του δανείου ονομαζόμενη «έξοδα χρηματοδότησης» συνιστά γενικό όρο συναλλαγών, ο οποίος είναι καταχρηστικός, διότι παραβιάζει την αρχή της διαφάνειας και διαταράσσει «την ισορροπία των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων εις βάρος του καταναλωτή, δεδομένου ότι προκαλείται σύγχυση στον τελευταίο για το τι καλύπτει ο τόκος και τι η προμήθεια και δημιουργείται έτσι αδιαφάνεια, μη συγκρισιμότητα με αντίστοιχες παροχές άλλων τραπεζών και μη ομαλή λειτουργία του ανταγωνισμού». Σύμφωνα με το Ζ1-47/19.1.2009 έγγραφο της Διοίκησης προς το Δικαστήριο, οι όροι «έξοδα χρηματοδότησης», «προέγκρισης δανείου» και «εξέτασης αιτήματος δανείου» είναι ταυτόσημοι και χρησιμοποιούνται από διαφορετικά πιστωτικά ιδρύματα για να δηλώσουν ένα ποσοστό του δανείου που ζητείται από αυτά ως επιπλέον αμοιβή για την εξέταση της αίτησης χρηματοδότησης του καταναλωτή. Είναι απορριπτέος, επομένως, ως αβάσιμος ο λόγος με τον οποίο προβάλλεται ότι η ανωτέρω διάταξη έχει τεθεί καθ' υπέρβαση νομοθετικής εξουσιοδότησης διότι με την απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου κρίθηκε ότι ο όρος είναι καταχρηστικός όταν επιβάλλονται σωρευτικά

δαπάνη προέγκρισης δανείου και δαπάνη εξέτασης αιτήματος δανείου. Προβάλλεται περαιτέρω ότι η πλήρης απαγόρευση του ανωτέρω όρου χωρίς να τίθεται κάποια πρόσθετη προϋπόθεση, όπως ο σεβασμός της αρχής της διαφάνειας ή το ορισμένο του τιμήματος του δανείου, όπως απαιτείται από την πιο πάνω 961/2007 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου, καθιστά την ανωτέρω διάταξη παράνομη ως εκδιδόμενη καθ' υπέρβαση νομοθετικής εξουσιοδότησης. Ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος. Τούτο, διότι στην προσβαλλόμενη ρύθμιση διαλαμβάνεται ότι ο επίδικος όρος είναι καταχρηστικός, εφόσον τα μνημονευθέντα ποσά που εισπράττουν τα πιστωτικά ιδρύματα κλιμακώνονται ανάλογα με το ποσό του δανείου η προϋπόθεση δε αυτή αρκεί, κατά τα ανωτέρω, για να καταστήσει τον όρο αυτό καταχρηστικό. Μειοψήφησαν ο Προεδρεύων Αντιπρόεδρος Μ. Βροντάκης και οι Σύμβουλοι Φ. Αρναούτογλου, Χ. Ράμμος, Π. Κοτσώνης, Δ. Σκαλτσούνης, Μ. Γκορτζολίδου, Ε. Νίκα, Ι. Γράβαρης, Δ. Γρατσίας, Φ. Ντζίμας, προς τους οποίους συντάχθηκε η Πάρεδρος Κ. Λαζαράκη, κατά τη γνώμη των οποίων δεν είναι νόμιμη η συνάρτηση της καταχρηστικότητας του επίδικου όρου μόνο προς την κλιμάκωση των εισπραττόμενων από τα πιστωτικά ιδρύματα ποσών ανάλογα με το ποσό δανείου. β) Όρος που προβλέπει την επιβολή ποσού «προμήθειας» ή «εξόδων φακέλου» (περ. 1 β). Με την 5253/2003 απόφαση του Εφετείου Αθηνών κρίθηκε ότι επιβάρυνση ποσού 60 ευρώ ονομαζόμενη «προμήθεια φακέλου» συνιστά γενικό όρο συναλλαγών, ο οποίος είναι καταχρηστικός, διότι παραβιάζει την αρχή της διαφάνειας και διαταράσσει «την ισορροπία των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων εις βάρος του καταναλωτή, δεδομένου ότι προκαλείται σύγχυση στον τελευταίο για το τι καλύπτει ο τόκος και τι η προμήθεια και δημιουργείται έτσι αδιαφάνεια, μη συγκρισιμότητα με αντίστοιχες παροχές άλλων τραπεζών και μη ομαλή λειτουργία του ανταγωνισμού». Προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη διάταξη δεν είναι νόμιμη, διότι έχει τεθεί καθ' υπέρβαση της νομοθετικής εξουσιοδότησης, καθώς απαγορεύει την αναγραφή του όρου αυτού ανεξαρτήτως του ποσού που εκάστοτε αφορά αλλά και του τρόπου με τον οποίο διατυπώνεται. Όσον αφορά το πρώτο σκέλος του λόγου, η αιτιολογία της απόφασης του Πολυμελούς Πρωτοδικείου, με την οποία κρίθηκε ο επίμαχος γενικός όρος συναλλαγών καταχρηστικός, δεν αφορά το ύψος του ποσού καθ'αυτό αλλά τον τρόπο με τον οποίο ο όρος διατυπώνεται. Συνεπώς, ο λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος κατά το σκέλος τούτο. Ως προς το δεύτερο σκέλος, ο λόγος είναι επίσης απορριπτέος διότι, όπως προκύπτει από το μνημονευθέν Ζ1-47/19.1.2009 έγγραφο της Διοίκησης προς το Δικαστήριο, οι όροι «ποσό προμήθειας» και «έξοδα φακέλου» είναι ταυτόσημοι και χρησιμοποιούνται από διαφορετικά πιστωτικά ιδρύματα για να δηλώσουν ένα ποσό που ζητείται ως επιπλέον αμοιβή για τη

χρηματοδότηση του καταναλωτή. Περαιτέρω, κατά την έννοια της προσβαλλόμενης διάταξης, ο όρος είναι καταχρηστικός ως έχει, εφόσον δηλαδή με αυτόν δεν καθίσταται σαφές αν η καταβολή του ανωτέρω ποσού συνιστά τόκο ή προμήθεια. Κατά συνέπεια, ο λόγος είναι απορριπτός, στο σύνολό του, ως αβάσιμος. γ) Όρος που προβλέπει ότι, σε περίπτωση καθυστέρησης πληρωμής εκ μέρους του καταναλωτή οποιασδήποτε δόσης ή μέρους αυτής ή των τόκων ή των εξόδων, το πιστωτικό ίδρυμα δύναται να καταγγείλει τη σύμβαση δανείου και να ζητήσει το σύνολο του ανεξόφλητου ποσού μαζί με τους αναλογούντες τόκους υπερημερίας (περ. 1 γ). δ) Όρος που προβλέπει την παραίτηση του εγγυητή από τα ευεργετήματα και τις ενστάσεις που του αναγνωρίζουν τα άρθρα 862 - 868 Α.Κ., όπως εκάστοτε ισχύουν (περ. 1 ε). ε) Όρος που προβλέπει υπολογισμό των τόκων με βάση έτος 360 ημερών αντί του ημερολογιακού έτους (περ. 1 στ). Με τις ανωτέρω ρυθμίσεις απαγορεύεται η χρήση των όρων που κρίθηκαν ως καταχρηστικοί, οι μεν δύο πρώτοι με την 5253/2003 απόφαση του Εφετείου Αθηνών, ο δε τρίτος με την 430/2005 απόφαση του Αρείου Πάγου. Η κρίση στις δικαστικές αυτές αποφάσεις περί της καταχρηστικότητας των πιο πάνω όρων δεν εξαρτήθηκε από κάποιες ιδιαίτερες περιστάσεις. Συνεπώς, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στη δέκατη σκέψη κατά την ερμηνεία της εξουσιοδοτικής διάταξης του άρθρου 10 παρ. 21 του ν. 2251/1994, όπως τούτο αντικαταστάθηκε, νομίμως δεν καθορίστηκαν με τις πληττόμενες ρυθμίσεις ιδιαίτερες προϋποθέσεις καταχρηστικότητας των όρων αυτών. Κατόπιν τούτων, ο λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι μη νομίμως η Διοίκηση επαναλαμβάνει τους ανωτέρω όρους που κρίθηκαν καταχρηστικοί με τις αποφάσεις του Εφετείου Αθηνών και του Αρείου Πάγου και παρέλειψε να καθορίσει όρους και προϋποθέσεις προσαρμογής της συναλλακτικής συμπεριφοράς των προμηθευτών προς τα κριθέντα με τις πιο πάνω δικαστικές αποφάσεις, ερειδόμενος σε διαφορετική ερμηνεία της εξουσιοδοτικής διάταξης, είναι απορριπτός ως αβάσιμος. στ) Όρος που προβλέπει ως πρόσθετη ασφάλεια την εκχώρηση και μεταβίβαση στο πιστωτικό ίδρυμα των μισθωμάτων επί εκμισθωμένου από τον καταναλωτή ακινήτου, εφόσον το πιστωτικό ίδρυμα απαιτεί επιπλέον από τον καταναλωτή να εγγράψει υπέρ αυτού προσημείωση υποθήκης για ποσό που υπερκαλύπτει το ύψος του δανείου, να διατηρεί το ακίνητο ασφαλισμένο με δικαιούχο του ασφαρίσματος το ίδιο το πιστωτικό ίδρυμα και να συνυπογράψει τη σύμβαση δανείου ως εγγυητής τρίτο πρόσωπο (περ. 1 δ). Στην 5253/2003 απόφαση του Εφετείου Αθηνών αναφέρεται ότι «όρος με τον οποίο προβλέπεται η εκχώρηση και μεταβίβαση στην εναγομένη [τράπεζα] για πρόσθετη ασφάλειά της των μισθωμάτων του ακινήτου είναι καταχρηστικός γιατί αντίκειται στο άρθρο 2 παρ. 7 εδ. κστ' του ν. 2251/1994, σύμφωνα με το οποίο είναι

καταχρηστικός ο όρος που επιτρέπει στον προμηθευτή να απαιτήσει από τον καταναλωτή υπέρμετρες εγγυήσεις. Και εδώ, πράγματι, η εναγομένη εξασφαλίζεται υπέρμετρα με τον εν λόγω όρο, αφού για τη διασφάλισή της απαιτεί επιπλέον από τον καταναλωτή να εγγράψει υπέρ αυτής προσημείωση υποθήκης για ποσά μάλιστα που υπερκαλύπτουν το ύψος του δανείου ..., υποχρεώνει τον καταναλωτή να διατηρεί ασφαλισμένο το ακίνητο για το οποίο χορηγείται δάνειο κατά του κινδύνου της φωτιάς και του σεισμού με δικαιούχο του ασφαρίσματος την ίδια ..., ενώ συχνά την τήρηση των υποχρεώσεων του δανειολήπτη εγγυάται και τρίτο πρόσωπο». Με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται ότι η ως άνω διάταξη της υπουργικής απόφασης έχει εκδοθεί καθ' υπέρβαση της νομοθετικής εξουσιοδότησης, διότι αναφέρεται σωρευτικά σε διαφορετικούς όρους της σύμβασης στεγαστικού δανείου, ενώ το δεδικασμένο της πιο πάνω απόφασης εκτείνεται μόνον ως προς τον όρο που κρίθηκε: «για πρόσθετη ασφάλεια της τράπεζας από τις απαιτήσεις της ο οφειλέτης εκχωρεί και μεταβιβάζει στη τράπεζα τα μισθώματα του ακινήτου, εφόσον αυτό είχε εκμισθωθεί». Ο λόγος είναι απορριπτέος ως ερειδόμενος επί εσφαλμένης προϋποθέσεως, διότι με την ανωτέρω διάταξη της υπουργικής απόφασης απαγορεύεται η αναγραφή μόνο του όρου εκχώρησης και μεταβίβασης μισθωμάτων, υπό τις προϋποθέσεις που αποτέλεσαν αντικείμενο κρίσης της δικαστικής απόφασης (πλήρης εξασφάλιση της απαίτησης του πιστωτικού ιδρύματος). ζ) Όρος που προβλέπει ότι, σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης μερικώς ή ολικώς του κεφαλαίου του δανείου, η οποία πραγματοποιείται μετά τον πρώτο χρόνο σύναψης της σύμβασης και εφόσον δεν υπάρχει καθυστέρηση οφειλής, ο καταναλωτής θα καταβάλει ως αποζημίωση στο πιστωτικό ίδρυμα ποσό ίσο με ποσοστό επί του κεφαλαίου που καταβάλλεται πρόωρα ή τόκους ορισμένων μηνών επί του κεφαλαίου αυτού. Επίσης, κάθε όρος που εξαρτά την άσκηση του προαναφερόμενου δικαιώματος πρόωρης εξόφλησης από οποιοδήποτε αντάλλαγμα (περ. 1 ζ). Με την 430/2005 απόφαση του Αρείου Πάγου κρίθηκε καταχρηστικός όρος κατά τον οποίο «ο οφειλέτης θα μπορεί να προπληρώσει μερικώς ή ολικώς το κεφάλαιο δανείου εφόσον δεν υπάρχει καθυστέρηση οφειλής, με την προϋπόθεση ότι θα καταβάλει στην τράπεζα αποζημίωση ίση με το 2,5% του κεφαλαίου που καταβάλλεται πρόωρα, εάν η προεξόφληση γίνεται μετά τον πρώτο χρόνο και εφόσον ο οφειλέτης έχει επιλέξει κυμαινόμενο επιτόκιο», διότι προσβάλλει την αρχή της διαφάνειας που διαπνέει το δίκαιο προστασίας του καταναλωτή και διαταράσσει ουσιωδώς την ισορροπία μεταξύ των συμβαλλομένων. Συγκεκριμένα, ο γενικός αυτός όρος συναλλαγών δεν διευκρινίζει στον καταναλωτή για ποιο λόγο καταβάλλει τη συγκεκριμένη και σ' αυτό το ύψος παροχή στην τράπεζα, τροποποιεί την παροχή του δανειολήπτη από κυμαινόμενου επιτοκίου σε σταθερού και ανατρέπει την προσδοκία του ότι θα εξισορροπήσει τη ζημία της τράπεζας από την πρόωρη εξόφληση,

χωρίς να έχει υποχρέωση απόδοσης σ' αυτήν ευκαιριακού κέρδους. Προβάλλεται ότι η ανωτέρω διάταξη έχει τεθεί καθ' υπέρβαση της νομοθετικής εξουσιοδότησης, διότι το δεδικασμένο της 430/2005 απόφασης του Αρείου Πάγου καλύπτει τον όρο που επιβάλλει στον οφειλέτη στεγαστικού δανείου με κυμαινόμενο επιτόκιο να καταβάλει, σε περίπτωση πρόωρης εξόφλησης του, ποσό ίσο προς ποσοστό 2,5% του προώρως καταβαλλόμενου κεφαλαίου, ενώ στην υπουργική απόφαση προβλέπεται η καταβολή οιοδήποτε ποσού ίσου με ποσοστό επί του κεφαλαίου ή τόκους ορισμένων μηνών επί του κεφαλαίου αυτού και, επιπλέον, απαγορεύεται κάθε όρος που εξαρτά την άσκηση του προαναφερόμενου δικαιώματος πρόωρης εξόφλησης από οποιοδήποτε αντάλλαγμα. Εν προκειμένω, η αιτιολογία της απόφασης του Αρείου Πάγου με την οποία κρίθηκε ο επίμαχος γενικός όρος συναλλαγών καταχρηστικός και η οποία, κατά τα προεκτεθέντα, αποτέλεσε το έρεισμα της κρινόμενης κανονιστικής ρύθμισης, δεν αφορά το ύψος του ποσοστού καθ'αυτό αλλά τον τρόπο με τον οποίο ο όρος διατυπώνεται, ώστε να μην εξειδικεύεται σε τι ακριβώς συνίσταται και πώς προκύπτει το εκάστοτε ύψος του ποσού που ζητείται. Συνεπώς, ο λόγος ότι η εν λόγω διάταξη τέθηκε καθ' υπέρβαση της νομοθετικής εξουσιοδότησης, διότι απαγορεύει την καταβολή οιοδήποτε ποσού ίσου με ποσοστό επί του κεφαλαίου που καταβάλλεται πρόωρα είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Το ίδιο ισχύει, και όσον αφορά την απαγόρευση καταβολής τόκων ορισμένων μηνών επί του κεφαλαίου αυτού, εφόσον ο γενικός όρος συναλλαγών που επιβάλλει την καταβολή αυτή δεν εξειδικεύει σε τι συνίσταται το ποσό που καλείται να καταβάλει ο δανειολήπτης που ασκεί το δικαίωμα της πρόωρης εξόφλησης (αντιπαροχή ή ζημία της τράπεζας και τρόπος υπολογισμού αυτής) και πώς προκύπτει το ύψος του ποσού (με ποιο κριτήριο ορίζεται ο αριθμός των μηνών για τους οποίους πρέπει να καταβληθούν τόκοι). Τέλος, η διάταξη με την οποία απαγορεύεται η αναγραφή όρου που εξαρτά την άσκηση του προαναφερόμενου δικαιώματος πρόωρης εξόφλησης από οποιοδήποτε αντάλλαγμα έχει την έννοια ότι απαγορεύει την αναγραφή όρων, οι οποίοι θα εξαρτούσαν την πρόωρη αποπληρωμή του δανείου από ανταλλάγματα όμοια με εκείνα που αποτέλεσαν αντικείμενο της πιο πάνω δικαστικής κρίσης και υπό τις αυτές προϋποθέσεις. Κατά συνέπεια, ο εξεταζόμενος λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

II. Συμβάσεις χορήγησης πιστωτικών καρτών

α) Όρος που προβλέπει, στις περιπτώσεις ανάληψης μετρητών, την καταβολή προμήθειας στο πιστωτικό ίδρυμα (περ. 2 α). Με την 1219/2001 απόφασή του ο Άρειος Πάγος επικύρωσε την κρίση του Εφετείου Αθηνών (απόφαση 6291/2000) περί ακυρότητας γενικού όρου συναλλαγών που όριζε ότι «η προμήθεια ανάληψης μετρητών ανέρχεται σήμερα στο 3% επί του ποσού της ανάληψης, με ελάχιστο ποσό

προμήθειας 500 δρχ.». Ειδικότερα, κρίθηκε ότι ο όρος αυτός είναι άκυρος με δύο επάλληλες αιτιολογίες: αφενός ως αντικείμενος στο άρθρο 1 της ΠΔΤΕ 1969/1991, αφετέρου ως καταχρηστικός και αντίθετος στο άρθρο 2 παρ. 6 του ν. 2251/1994, λόγω του ότι προκαλεί στον πελάτη σύγχυση για το τι καλύπτει ο τόκος και τι η προμήθεια. Με τον τρόπο αυτό δημιουργείται αδιαφάνεια, μη συγκρισιμότητα με αντίστοιχες παροχές άλλων τραπεζών και μη ομαλή λειτουργία του ανταγωνισμού. Με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται ότι, εφόσον ο όρος χαρακτηρίστηκε καταχρηστικός μόνο για λόγους αδιαφάνειας, η απαγόρευση συλλήβδην της χρήσης του χωρίς να αναφέρεται η προϋπόθεση της διαφάνειας δεν αποτυπώνει ορθώς το δεδικασμένο και τίθεται καθ' υπέρβαση της νομοθετικής εξουσιοδότησης. Ο λόγος είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, διότι, κατά την έννοια της προσβαλλόμενης διάταξης, ο όρος είναι καταχρηστικός ως έχει, εφόσον δηλαδή με αυτόν δεν καθίσταται σαφές αν η καταβολή του ανωτέρω ποσού στο πιστωτικό ίδρυμα συνιστά τόκο ή προμήθεια. Εξ άλλου, με τις ίδιες σκέψεις είναι προεχόντως απορριπτέος και ο συναφής λόγος περί παράβασης της διάταξης του άρθρου 4 παρ. 2 της οδηγίας 93/13, με την οποία ορίζεται ότι η εκτίμηση του καταχρηστικού χαρακτήρα των ρητρών δεν αφορά ούτε τον καθορισμό του κύριου αντικειμένου της σύμβασης ούτε το ανάλογο ή μη μεταξύ της τιμής και της αμοιβής, αφενός, και των υπηρεσιών ή αγαθών που θα παρασχεθούν ως αντάλλαγμα, αφετέρου, εφόσον οι ρήτρες αυτές είναι διατυπωμένες κατά τρόπο σαφή και κατανοητό. Κατόπιν τούτων, και δεδομένου ότι τα ανωτέρω εκτεθέντα στηρίζουν επαρκώς τη νομιμότητα της προσβαλλόμενης ρύθμισης, είναι απορριπτέος ως αλυσιτελής ο εξεταζόμενος λόγος, κατά το μέρος που με αυτόν γίνεται αναφορά στη σχέση της ρύθμισης αυτής με τις ΠΔΤΕ 1969/1991 και 2501/2002. β) Όρος που προβλέπει την αποκλειστική αρμοδιότητα δικαστηρίων συγκεκριμένης πόλης για την επίλυση διαφορών που θα προκύπτουν από τη σύμβαση μεταξύ πιστωτικού ιδρύματος και καταναλωτή (περ. 2 γ). Με την 1219/2001 απόφαση του Αρείου Πάγου κρίθηκε η νομιμότητα γενικού όρου συναλλαγών, σύμφωνα με τον οποίο «αρμόδια κατά τόπο για επίλυση κάθε διαφοράς που θα προκύψει από την παρούσα σύμβαση ορίζονται τα δικαστήρια της Αθήνας». Ο Άρειος Πάγος έκρινε ότι μια ρήτρα παρέκτασης της αρμοδιότητας που περιλαμβάνεται σε σύμβαση τράπεζας και πελάτη της χωρίς να αποτελέσει αντικείμενο ατομικής διαπραγμάτευσης, όπως απαιτείται κατά το άρθρο 42 Κ.Πολ.Δ., και η οποία απονέμει αποκλειστική αρμοδιότητα στα δικαστήρια, στην περιφέρεια των οποίων βρίσκεται η έδρα της τράπεζας, θεωρείται καταχρηστική και συνεπώς άκυρη κατά το άρθρο 2 παρ. 6 του ν. 2251/1994, εφόσον, χωρίς να ανταποκρίνεται σε εύλογο συμφέρον του προμηθευτή, όπως, όταν είναι πραγματικά δυσχερής η οργάνωση νομικής υποστήριξης του προμηθευτή

στον τόπο, τα δικαστήρια του οποίου είναι κατά τον Κ.Πολ.Δ. αρμόδια για την εκδίκαση της διαφοράς, δημιουργεί, παρά τις αρχές της καλής πίστης, σημαντική ανισορροπία σε βάρος του καταναλωτή μεταξύ των εκ της συμβάσεως δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων. Με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται ότι η απαγόρευση της αναγραφής του όρου αυτού συνιστά υπέρβαση της νομοθετικής εξουσιοδότησης, διότι, ενώ ο εν λόγω όρος κρίθηκε από το δικαστήριο καταχρηστικός υπό την προϋπόθεση ότι δεν συντρέχει εύλογο συμφέρον του προμηθευτή που υπαγορεύει την υιοθέτηση του, στην προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση η απαγόρευση τίθεται χωρίς προϋπόθεση. Η προσβαλλόμενη όμως διάταξη έχει την έννοια ότι απαγορεύει τη χρησιμοποίηση του πιο πάνω όρου ως έχει, χωρίς δηλαδή να παρατίθενται σ' αυτόν συγκεκριμένοι κατά τα ανωτέρω λόγοι που θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν παρέκταση της αρμοδιότητας. Κατά συνέπεια, ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος. γ) Όρος που προβλέπει ότι αν, εντός συγκεκριμένης ταχθείσας από το πιστωτικό ίδρυμα προθεσμίας από τη λήψη του μηνιαίου λογαριασμού (ή και άλλης ειδοποίησης οποτεδήποτε, για την πληρωμή οφειλής σχετικής με την κάρτα), ο κάτοχος ή ο συνοφειλέτης δεν αμφισβητήσει το σύνολο του ποσού και δεν προτείνει τις βάσιμες αντιρρήσεις του, λογίζεται ότι αποδέχθηκε όλες τις εγγραφές που έγιναν καθώς και το χρεωστικό του υπόλοιπο και δεν έχει πλέον το δικαίωμα να το αμφισβητήσει (περ. 2 δ). Με την 1219/2001 απόφαση του Αρείου Πάγου κρίθηκε γενικός όρος συναλλαγών σύμφωνα με τον οποίο, αν μέσα σε είκοσι ημέρες από τη λήψη του μηνιαίου λογαριασμού (ή και άλλης ειδοποίησης, οποτεδήποτε, για την πληρωμή οφειλής σχετικής με την κάρτα) ο κάτοχος ή συνοφειλέτης δεν αμφισβητήσει το σύνολο του ποσού και δεν προτείνει τις βάσιμες αντιρρήσεις του, λογίζεται ότι έχει αποδεχτεί όλες τις εγγραφές που έγιναν, καθώς και το χρεωστικό του υπόλοιπο και δεν έχει πλέον δικαίωμα να τα αμφισβητήσει. Ο κάτοχος θεωρείται ότι παρέλαβε το μηνιαίο λογαριασμό του, αν μέσα στον επόμενο ημερολογιακό μήνα δεν ειδοποιήσει γραπτά με απόδειξη την τράπεζα ότι δεν παρέλαβε το μηνιαίο λογαριασμό του προηγούμενου μήνα. Ο Άρειος Πάγος, δεχόμενος σχετικό λόγο αναιρέσεως, έκρινε ότι το Εφετείο είχε παραβιάσει τις διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 6 και παρ. 7 περ. κζ' του ν. 2251/1994 διότι «ενώ θεωρείται εύλογη η προθεσμία των 20 ημερών που χορηγείται στον πελάτη της τράπεζας από τη λήψη του μηνιαίου λογαριασμού ..., εντούτοις, χωρίς άλλη προϋπόθεση, δέχθηκε έγκυρο το εκ της άπρακτης παρελεύσεως της προθεσμίας δημιουργημένο πλάσμα οφειλής και τον αποκλεισμό στον πελάτη της δυνατότητας ανταποδείξεως, χωρίς μάλιστα να επισημαίνεται το δυσμενές αυτό αποτέλεσμα κατά την επιστολή της ειδοποίησης στον πελάτη». Ως προς το δεύτερο σκέλος του γενικού όρου συναλλαγών ο Άρειος Πάγος έκρινε

ότι το πλάσμα περιέλευσης στον πελάτη του μηνιαίου λογαριασμού «δημιουργεί ουσιώδη και σημαντική διατάραξη της ισορροπίας των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των μερών λόγω των δυσμενών συνεπειών που επιβάλλει στον πελάτη και αποτελεί έμμεση και κεκαλυμμένη αντιστροφή του βάρους αποδείξεως ως προς τη λήψη του λογαριασμού». Με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη διάταξη έχει εκδοθεί καθ' υπέρβαση της νομοθετικής εξουσιοδότησης, διότι διαφοροποιείται σημαντικά και δεν λαμβάνει υπόψη το δεδικασμένο της απόφασης του Αρείου Πάγου. Ειδικότερα, οι αιτούσες προβάλλουν ότι, σε αντίθεση με την προσβαλλόμενη ρύθμιση, το δεδικασμένο της ανωτέρω απόφασης αφορούσε όρο που προέβλεπε συγκεκριμένη προθεσμία είκοσι ημερών και καθιέρωνε πλάσμα δικαίου σε σχέση με την περιέλευση στον πελάτη του μηνιαίου λογαριασμού. Όπως όμως προκύπτει από την ανωτέρω απόφαση του Αρείου Πάγου, ο κρινόμενος όρος είχε δύο σκέλη τα οποία κρίθηκαν από το δικαστήριο ως προς την καταχρηστικότητα, ανεξάρτητα το ένα από το άλλο. Εν προκειμένω, η Διοίκηση επέλεξε να χρησιμοποιήσει για τη δημιουργία κανόνα δικαίου τη δεσμευτικότητα που γεννάται από την κρίση του δικαστηρίου ως προς το πρώτο σκέλος. Εξ άλλου, η τεθείσα από το γενικό όρο συναλλαγών προθεσμία των είκοσι ημερών δεν άσκησε επιρροή στην κρίση του δικαστηρίου περί καταχρηστικότητας του όρου. Κατά συνέπεια, ο εξεταζόμενος λόγος πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος. δ) Όρος που προβλέπει ότι το πιστωτικό ίδρυμα δύναται να καταγγείλει οποτεδήποτε, χωρίς προειδοποίηση ή αιτιολόγηση τη σύμβαση πίστωσης με τον κάτοχο (ή και να απαγορεύσει οποιαδήποτε χρήση της κάρτας) καθώς και να τροποποιεί μονομερώς οποιοδήποτε όρο της σύμβασης (περ. 2 ε). Η προσβαλλόμενη ρύθμιση επαναλαμβάνει όρο που κρίθηκε καταχρηστικός με την 6291/2000 απόφαση του Εφετείου Αθηνών, η κρίση δε του Εφετείου περί της καταχρηστικότητας του όρου τούτου δεν εξαρτήθηκε από κάποιες ιδιαίτερες περιστάσεις. Συνεπώς, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στη δέκατη σκέψη κατά την ερμηνεία της εξουσιοδοτικής διάταξης του άρθρου 10 παρ. 21 του ν. 2251/1994, όπως τούτο αντικαταστάθηκε, νομίμως δεν καθορίστηκαν με την πληττόμενη ρύθμιση ιδιαίτερες προϋποθέσεις καταχρηστικότητας του όρου αυτού. Κατόπιν τούτων, ο λόγος ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ότι μη νομίμως η Διοίκηση επαναλαμβάνει τον ανωτέρω όρο που κρίθηκε καταχρηστικός και παρέλειψε να καθορίσει όρους και προϋποθέσεις προσαρμογής της συναλλακτικής συμπεριφοράς των προμηθευτών προς τα κριθέντα με την πιο πάνω δικαστική απόφαση, ερειδόμενος σε διαφορετική ερμηνεία της εξουσιοδοτικής διάταξης, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. ε) Όρος που προβλέπει την επιβάρυνση του καταναλωτή με ποσό προμήθειας ή εξόδων για τη χορήγηση από το πιστωτικό ίδρυμα βεβαίωσης οφειλών (περ. 2 στ). Με την 961/2007 απόφαση του

Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών κρίθηκε η νομιμότητα όρου που προέβλεπε τη χρέωση ποσού 50 ευρώ για την έκδοση βεβαίωσης οφειλών. Το ποσό αυτό αναφέρεται στον ανωτέρω όρο ως «έξοδα εξέτασης» του σχετικού αιτήματος. Με τη δικαστική αυτή απόφαση κρίθηκε ότι ο επίμαχος όρος που εξαρτά τη χορήγηση βεβαίωσης οφειλών (η οποία συνήθως ζητείται από τον καταναλωτή με σκοπό τη μεταφορά της οφειλής του σε άλλο πιστωτικό ίδρυμα, το οποίο και εξοφλεί την αρχική δανειστρία τράπεζα) από την καταβολή ποσού ύψους 50 ευρώ, προσκρούει στον *per se* καταχρηστικό όρο του άρθρου 2 παρ. 7 περ. ια' του ν. 2251/1994, εφόσον ο προκαθορισμός από το πιστωτικό ίδρυμα του ποσού αυτού για τη χορήγηση της βεβαίωσης καθιστά το εν λόγω τίμημα τελείως αόριστο. Τούτο, διότι δεν εξειδικεύεται στον οφειλέτη σε τι ακριβώς συνίσταται και με ποιο τρόπο προκύπτει το ποσό αυτό ύψους 50 ευρώ, δηλαδή δεν εξειδικεύονται με σαφήνεια τα έξοδα στα οποία υποβάλλεται το πιστωτικό ίδρυμα για τη χορήγηση τέτοιας βεβαίωσης. Επιπλέον, η αναφορά σε «έξοδα εξέτασης» δεν μπορεί να δικαιολογηθεί, αφού η χορήγηση μιας τέτοιας βεβαίωσης δεν προϋποθέτει εξέταση με την έννοια διακριτικής ευχέρειας αποδοχής ή απόρριψης της αίτησης από την τράπεζα κατόπιν διαβούλευσης, αλλά χορηγείται όποτε τη ζητήσει ο καταναλωτής. Έκρινε, επίσης, το Πολυμελές Πρωτοδικείο, ότι ο λόγος αυτός προσκρούει και στη γενική ρήτρα του άρθρου 2 παρ. 6 του ν. 2251/1994 και είναι καταχρηστικός, διότι το ύψος του συγκεκριμένου ποσού κρίνεται δυσανάλογο σε σχέση με τη χορήγηση βεβαίωσης, η οποία μπορεί να εκδοθεί μέσω του συστήματος ηλεκτρονικών υπολογιστών με ευχέρεια και σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, χωρίς το πιστωτικό ίδρυμα να υποβληθεί σε έξοδα αντίστοιχου ύψους με τη χρέωση που ορίζει ο γενικός όρος συναλλαγών. Προβάλλεται ότι η ανωτέρω διάταξη έχει τεθεί καθ' υπέρβαση της νομοθετικής εξουσιοδότησης διότι α) επεκτείνει το δεδικασμένο της δικαστικής απόφασης σε οποιοδήποτε ποσό, ενώ ο κριθείς δικαστικός όρος αφορούσε συγκεκριμένο ποσό, β) αναφέρεται και σε προμήθειες, ενώ ο κριθείς όρος αφορούσε μόνον έξοδα και γ) απαγορεύει συλλήβδην την είσπραξη εξόδων, ενώ ο κριθείς όρος χαρακτηρίστηκε ως καταχρηστικός μόνο για λόγους αδιαφάνειας. Η αιτιολογία της απόφασης του Πολυμελούς Πρωτοδικείου, με την οποία κρίθηκε ο ανωτέρω όρος καταχρηστικός δεν αφορά το ύψος του ποσού καθ'αυτό αλλά τον τρόπο με τον οποίο ο όρος διατυπώνεται. Περαιτέρω, η χρήση από την κανονιστικώς δρώσα Διοίκηση των όρων «ποσό προμήθειας ή εξόδων» δεν συνιστά ανεπίτρεπτη επέκταση του δεδικασμένου σε ζητήματα μη κριθέντα από το πολιτικό δικαστήριο, δεδομένου ότι, όπως προκύπτει από το Ζ1-84/23.1.2009 έγγραφο της Διεύθυνσης Πολιτικής Καταναλωτή της Γενικής Γραμματείας Καταναλωτή του Υπουργείου Ανάπτυξης, οι όροι αυτοί είναι ταυτόσημοι

και αναφέρονται στο ποσό με το οποίο επιβαρύνουν τα πιστωτικά ιδρύματα τον καταναλωτή προκειμένου να του χορηγήσουν βεβαίωση οφειλών, ενώ, εξ άλλου, οι αιτούσες δεν αμφισβητούν συγκεκριμένα ότι οι όροι αυτοί έχουν διαφορετική έννοια. Τέλος, η προσβαλλόμενη διάταξη έχει την έννοια ότι απαγορεύει τη χρήση του όρου ως έχει, χωρίς δηλαδή να προσδιορίζονται με σαφήνεια τα έξοδα στα οποία υποβάλλεται το πιστωτικό ίδρυμα για τη χορήγηση βεβαίωσης οφειλών. Κατά συνέπεια, ο εξεταζόμενος λόγος πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος. στ) Όρος που προβλέπει την αναπροσαρμογή του ύψους της ετήσιας συνδρομής πιστωτικής κάρτας, χωρίς προηγούμενη ενημέρωση του κατόχου της (περ. 2 ζ). Με την 1219/2001 απόφασή του ο Άρειος Πάγος έκρινε καταχρηστικό ως αντίθετο στο άρθρο 2 παρ. 6 του ν. 2251/1994 γενικό όρο συναλλαγών που ορίζει ότι «για τη χορήγηση της κάρτας ο κάτοχος επιβαρύνεται με την εκάστοτε ισχύουσα ετήσια συνδρομή ... η οποία υπόκειται σε αναπροσαρμογές εκ μέρους της τράπεζας», διότι η μη αναγραφή σε αυτόν της υποχρέωσης ενημέρωσης τον καθιστά αδιαφανή και μη συγκρίσιμο, με αποτέλεσμα τη μη ομαλή λειτουργία του ανταγωνισμού. Επισημαίνεται, επίσης, από τον Άρειο Πάγο ότι ο σχετικός όρος είναι άκυρος ως καταχρηστικός, ακόμα και αν ο ενδεχόμενος εύλογος τρόπος εφαρμογής του στην πράξη θα αρκούσε για την εξάλειψη της επικινδυνότητας του. Προβάλλεται ότι η ανωτέρω διάταξη έχει εκδοθεί καθ' υπέρβαση της νομοθετικής εξουσιοδότησης διότι δεν καθορίζονται «ορισμένα κριτήρια εφαρμογής», δεν προσδιορίζεται δηλαδή στην υπουργική απόφαση αν η ενημέρωση αυτή πρέπει να γίνεται στην ίδια τη σύμβαση ή αρκεί να γίνεται εκ των υστέρων, πριν όμως από τη θέση σε ισχύ της αναπροσαρμογής. Ο λόγος είναι απορριπτέος ως αβάσιμος διότι, όπως έχει προεκτεθεί, η Διοίκηση επιτρεπώς κατέστησε περιεχόμενο της κανονιστικής ρύθμισης μόνο το ρυθμιστικό περιεχόμενο της πιο πάνω δικαστικής απόφασης, χωρίς να θεσπίσει η ίδια περαιτέρω ειδικότερους όρους και προϋποθέσεις συμμόρφωσης των προμηθευτών προς τη ρύθμιση αυτή. Κατά τη γνώμη όμως των Συμβούλων Φ. Αρναούτογλου, Ε. Νίκα και Ι. Γράβαρη η πιο πάνω κανονιστική ρύθμιση, στην οποία δεν προσδιορίζονται συγκεκριμένα κριτήρια εφαρμογής της, είναι αόριστη και, κατά συνέπεια, ο εξεταζόμενος λόγος θα έπρεπε να γίνει δεκτός.

III. Συμβάσεις λογαριασμού κατάθεσης.

Όρος που προβλέπει ότι το πιστωτικό ίδρυμα επιβάλλει κατά την κρίση του οποτεδήποτε έξοδα κίνησης σε κάθε λογαριασμό κατάθεσης για την περίπτωση που δεν παρουσιάζει υπόλοιπο ανώτερο από το κατώτατο όριο που θα καθορίζει κάθε φορά το ίδιο για το αντίστοιχο είδος λογαριασμού (περ. 3 α). Η ανωτέρω διάταξη τέθηκε σύμφωνα με την 1219/2001 απόφαση του Αρείου Πάγου (και όχι με την 961/2007 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, όπως προβάλλουν οι

αιτούσες), με την οποία κρίθηκε ως καταχρηστικός γενικός όρος συναλλαγών που ορίζει ότι η τράπεζα «μπορεί κατά την κρίση της να επιβάλλει οποτεδήποτε έξοδα κίνησης σε κάθε λογαριασμό για την περίπτωση που δεν παρουσιάζει υπόλοιπα ανώτερα από το κατώτατο όριο που θα καθορίζει κάθε φορά η τράπεζα για το αντίστοιχο είδος λογαριασμού». Ο Άρειος Πάγος έκρινε τον όρο καταχρηστικό ως αντικείμενο στις διατάξεις των περιπτώσεων ε' και ια' του άρθρου 2 παρ. 7 του ν. 2251/1994, λόγω της ανάγκης προστασίας των δικαιολογημένων προσδοκιών του πελάτη από τις απροσδόκητες ή αιφνιδιαστικές ρήτρες, δηλαδή τις ρήτρες που μεταβάλλουν την εικόνα που δικαιολογημένα έχει δημιουργηθεί στον πελάτη αναφορικά με το ύψος του τιμήματος ή την έκταση της κύριας παροχής, στοιχεία που είναι συνήθως τα μόνα που πράγματι εξετάζει ο πελάτης κατά τη σύναψη της σύμβασης, καθώς και λόγω της αδιαφάνειάς του. Ο Άρειος Πάγος έκρινε περαιτέρω ότι, όταν πρόκειται περί συλλογικής αγωγής, ο αφηρημένος κίνδυνος που ενσωματώνει ένας τέτοιος αδιαφανής όρος για τη δικαιοπρακτική αυτοδιάθεση του υποψήφιου καταναλωτή οδηγεί στην κήρυξη ως άκυρου του σχετικού όρου, ακόμη και αν ο ενδεχόμενο εύλογος τρόπος εφαρμογής του όρου στην πράξη από τον προμηθευτή θα αρκούσε για την εξάλειψη της επικινδυνότητάς του. Προβάλλεται ότι, εφόσον ο όρος χαρακτηρίστηκε καταχρηστικός μόνο για λόγους αδιαφάνειας, η απαγόρευση συλλήβδην της χρήσης του χωρίς να αναφέρεται η προϋπόθεση της διαφάνειας δεν αποτυπώνει ορθώς το δεδικασμένο και τίθεται καθ' υπέρβαση της νομοθετικής εξουσιοδότησης. Σύμφωνα όμως με τα ανωτέρω, το περιεχόμενο του γενικού όρου συναλλαγών που απαγορεύεται με την κανονιστική ρύθμιση συμπίπτει με τον όρο που κρίθηκε καταχρηστικός με την 1219/2001 απόφαση του Αρείου Πάγου. Εξ άλλου, στην απόφαση αυτή δεν τίθενται όροι και προϋποθέσεις, κατά την έννοια της εξουσιοδοτικής διάταξης. Κατά συνέπεια, ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

IV. Τελική διάταξη.

Προβάλλεται ότι η τελική διάταξη της προσβαλλόμενης απόφασης, με την οποία ορίζεται ότι «Η απαγόρευση χρήσης των παραπάνω όρων περιλαμβάνει και τροποποιημένες διατυπώσεις ή συναφείς χαρακτηρισμούς που δεν αναιρούν ωστόσο το στίγμα της καταχρηστικότητας» έχει τεθεί καθ' υπέρβαση της νομοθετικής εξουσιοδότησης και διευρύνει υπέρμετρα τον περιορισμό της ελευθερίας των συμβάσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων θέτοντας απαγορεύσεις και σε άλλες περιπτώσεις, τις οποίες δεν εξειδικεύει, κατά παράβαση της δικαιοκρατικής αρχής (άρθρο 25 παρ. 1 Συντάγματος) που επιβάλλει βεβαιότητα και ασφάλεια δικαίου στους επιτρεπόμενους περιορισμούς ατομικών δικαιωμάτων. Η ανωτέρω διάταξη αποβλέπει στην αποφυγή καταστρατήγησης των ρυθμίσεων της προσβαλλόμενης υπουργικής

απόφασης και έχει την έννοια ότι απαγορεύεται η αναγραφή όρων στις ρυθμιζόμενες με την προσβαλλόμενη απόφαση συμβάσεις, οι οποίοι, παρά τη διαφορετική ονομασία ή διατύπωση τους, αποτελούν, κατ' ουσίαν, όρους ταυτόσημους με τους απαγορευθέντες με την απόφαση αυτή ως καταχρηστικούς. Με τη διάταξη, συνεπώς, αυτή δεν διευρύνεται η κανονιστική ρύθμιση που θεσπίζει η προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση. Δεν θα ήταν, εξ άλλου, εφικτό να προβλέπονται στην προσβαλλόμενη απόφαση οι διαφορετικοί όροι που είναι δυνατόν να χρησιμοποιήσει κάθε πιστωτικό ίδρυμα προκειμένου να δηλώσει τους όρους, την αναγραφή των οποίων αυτή απαγορεύει. Κατά τη συγκλίνουσα, εξ άλλου, γνώμη του Συμβούλου Δ. Γρατσία η πιο πάνω διάταξη της προσβαλλόμενης υπουργικής απόφασης στηρίζεται επαρκώς στη μνημονευθείσα εξουσιοδοτική διάταξη και, κατά συνέπεια, περιέχει επιτρεπώς πρωτότυπη κανονιστική ρύθμιση. Κατά συνέπεια, ο εξεταζόμενος λόγος πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

[...]

Απορρίπτει την αίτηση ακυρώσεως.